

питання щодо статусу девіантних ступеньованих форм, принципів їх класифікації, що викликає необхідність подальших досліджень окремої проблеми.

Список використаної літератури

1. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика (синонимические средства языка) / Ю. Д. Апресян. – М. : Наука, 1974. – 221 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної девіатології : монографія / Ф. С. Бацевич – Львів : Вид. центр Львів. нац. ун-ту, 2000. – 237 с.
3. Вишня О. Избранные произведения. В 3 т. Т. 2 / О. Вишня. – М. : Правда, 1967. – 464 с.
4. Горбаневский М. В. Не говори шершавым языком. О нарушениях норм литературной речи в электронных и печатных СМИ / М. В. Горбаневский, Ю. Н. Караулов, В. М. Шаклеин. – М. : Галерея, 2000. – 272 с.
5. Земская Е. А. Словообразование как деятельность / Е. А. Земская. – М. : Наука, 1992. – 221 с.
6. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк. – К. : ТОВ «Вид. Дім Дмитра Бураго», 2008. – 336 с.
7. Колоїз Ж. В. Українська оказіональна деривація : монографія / Ж. В. Колоїз. – К. : Акцент, 2007. – 311 с.
8. Космеда Т. А. Граматикалізація категорії оцінки як наслідок взаємодії філософських категорій: проєкція – граматичні рід і число / Т. А. Космеда, О. В. Халіман // Ученые зап. Тавр. нац. ун-та им. В. И. Вернадского / [гл. ред. Н. В. Багров]. – Сер.: Филология. Социальные коммуникации. – Симферополь : Тавр. ун-т им. В. И. Вернадского, 2010. – Т. 23 (62). – № 2. – Ч. 2. – С. 517–525.
9. Лыков А. Г. Оказиональное слово и языковая норма / А. Г. Лыков // Рус. яз. в шк. – 1972. – № 6. – С. 17–20.
10. Нелюба А. М. Лексико-словотвірні інновації (1983–2003). Словник / А. М. Нелюба. – Х. : [б. в.], 2004. – 136 с.
11. Санников В. З. Русский язык в зеркале языковой игры : монография / В. З. Санников. – М. : Языки славян. культуры 2002. – 533 с.
12. Чабаненко В. Основи мовної експресії / В. А. Чабаненко. – К. : Вища шк., 1984. – 168 с.

Список умовних скорочень

ЛУ – «Літературна Україна»
ПіК – «Політика і культура»

УДК 070:81'373.21

А. О. Сіденко – студентка 1 курсу магістратури Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

А. І. Мамалига – доктор філологічних наук, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Особливості висвітлення столичних топонімічних трансформацій у сучасних мас-медіа

*Роботу виконано на кафедрі мови та стилістики
Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*

Зроблено спробу визначити особливості подання одного повідомлення з актуальної топонімічної тематики різними ЗМІ столиці.

Ключові слова: топонімія, друковані ЗМІ, онлайн-видання.

Сіденко А. А., Мамалига А. И. Особенности освещения столичных топонимических трансформаций в современных масс-медиа. Сделана попытка определить особенности подачи одного сообщения на актуальную топонимическую тематику разными СМИ столицы.

Ключевые слова: топонимия, печатные СМИ, онлайн-издания.

Sidenko A. O., Mamalyga A. S. Features Coverage of Metropolitan Toponymic Transformations in the Modern Mass-Media. In article it is attempted to determine the characteristics of coverage of one message in actual toponymic subject by different capital's media.

Key words: toponymy, print media, online editions.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний стан топонімії Києва багато в чому потребує змін. Серед основних проблем столичної топонімії є наявність:

- однакових топонімічних назв, що ускладнює пошук потрібних адрес;
- радянських найменувань – ідеологем комуністичного спрямування, що не відповідають образу сучасного Києва;
- меморіальних топонімів на честь осіб, що не мають відношення до конкретних вулиць Києва/України.

Питання перейменувань лінійних об'єктів столиці стає особливо **актуальним** напередодні проведення в ній чемпіонату «Євро-2012». Так, у грудні 2010 р. шпальтами ЗМІ столиці прокотилася хвиля повідомлень про можливе перейменування близько 200 вулиць Києва.

Інформування населення про топонімічні зміни столичними ЗМІ є важливим для гостей і жителів міста. Аналіз висвітлення повідомлень на топонімічну тематику дає змогу зробити висновки щодо якості такого інформування, а також визначити методи подання відомостей з топонімічної проблематики, якими користуються українські журналісти.

Протягом вересня–грудня 2010 р. з'являлися різні повідомлення з топонімічної проблематики. Це й інформаційні матеріали щодо перейменування однієї вулиці (наприклад, «Вулицю Щербакова у Києві хочуть перейменувати» [7], «Улицу Петлюры в Киеве хотели переименовать» [27]), станції метро («Станція метро “Республіканський стадіон” почала в Бозі» [23], «Станції метро “Республіканський стадіон” перейменують» [22]), також – суто аналітичні матеріали (наприклад, «Трьохсвятительська змінювала назву тричі» [20]). Повідомлення з топонімічної проблематики провокували появу матеріалів з іншої тематики (наприклад, «Страсті за Мазепою, або Невідома спроба скасувати анафему на гетьмана в роки Другої світової війни» [21] після перейменування вулиці Івана Мазепи). Також питань топонімії торкаються у краєзнавчих матеріалах, присвячених окремим вулицям Києва («Кузнечный бульвар? Так это на Горького!» [9], «А танцевали мы на “Крокодилычике”» [2]) тощо.

Для аналізу форм і способів подання відомостей із топонімічної проблематики ми взяли одне повідомлення, що стало основою для різних матеріалів ЗМІ столиці в грудні 2010 р., а саме – щодо можливого перейменування близько 200 київських вулиць.

Мета цього дослідження – визначити особливості подання одного за змістом повідомлення з топонімічної тематики різними українськими друкованими ЗМІ та онлайн-виданнями. **Завдання** – віднайти й проаналізувати публікації. **Об'єкт** дослідження – матеріали онлайн-версій друкованих ЗМІ столиці, а також самостійних інтернет-видань за грудень 2010 р., у яких повідомлялося про можливе перейменування близько 200 вулиць Києва.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Досліджують київські топоніми багато науковців, журналістів-практиків (серед киевознавців – О. Богдан, історики І. Гирич, М. Кальницький, Д. Малаков, Л. Пономаренко, О. Різник та ін.). Особливостям висвітлення теми топонімічних трансформацій столиці українськими ЗМІ присвячена робота викладачів Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка А. Мамалиги та Д. Данильчука [16]. Проаналізувавши публікації з топонімічної тематики більше 25 періодичних видань, вони подають загальну характеристику висвітлення проблем сучасної міської топонімічної ситуації журналістами. Дослідники зазначають жанри, найбільш цікаві серед авторів публікацій, підтеми, особливості обрання заголовків для матеріалів топонімічної тематики. Проаналізовано детально низку публікацій. Також у праці подано загальний огляд історичного становлення сучасної топонімічної карти Києва та особливості надання найменувань географічним об'єктам загалом.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Повідомлень із топонімічної проблематики загалом є не дуже багато. Особливо якщо йдеться про можливі планові перейменування, ще не затверджені Київською міською радою. Певно, через це повідомлення проігнорували, зокрема, такі видання: «Деловая столица», «День», «Україна молода», «Урядовий кур'єр», «Хрещатик» тощо.

Спостерігалось також, що повідомлення одного ЗМІ ставали основою для публікацій в інших. Вторинні матеріали можна поділити на: ті, що вказують на первинне джерело інформації; ті, що зазначають джерело, яке, у свою чергу, посилається на інше; ті, що не мають посилань, хоча текст є аналогічним матеріалу з іншого видання. Так, найбільше посилань на матеріали «Вуличний ребрендинг» [8], «Київ ожидает глобальное переименование улиц. СПИСОК» [12]. Деякі ЗМІ, взявши за основу ці публікації, створювали власні, скорочуючи наявний матеріал, інколи надаючи

тексту нових акцентів. Самостійними є публікації видань «Сьогодні», «Газета по-киевски» тощо. Це свідчить про специфіку теми, для розробки якої більшість редакцій не залучає своїх кореспондентів.

Віднайдені матеріали можна схарактеризувати за різними ознаками.

По-перше, за жанровою належністю. Проаналізовані матеріали інформаційні (наприклад, «В Києве переименоуют около 200 улиц» [5], «Улица Романа Шухевича – это на Оболони. В 2011-м в Києве переименоуют 200 улиц. Полный список» [15], «На Оболоні з'явиться вулиця Романа Шухевича» [18], «Комиссия по культуре рекомендует Киевсовету переименовать 200 улиц» [14], «В Києве появиться улица Шухевича» [24] тощо). Як зазначають дослідники А. Мамалига та Д. Данильчук, інформаційні жанри, зокрема замітки, найбільш поширені серед матеріалів із топонімічної проблематики [16, 90]. Проте є і винятки. Наприклад, матеріал «Улица Романа Шухевича – это на Оболони. В 2011-м в Києве переименоуют 200 улиц. Полный список» містить інтерв'ю. Також наявні публікації, не позбавлені елементів аналітичного характеру (наприклад, «В Києве переименовывают улицы: вместо венгерских коммунистов – украинские националисты» [4] – аналітичний підхід проявляється вже в заголовку, «В Києве появиться улица Шухевича» [10] – містить ставлення автора загалом до топонімічної політики влади, «На карті Києва змінять назви аж 200 вулиць (повний коментований перелік)» [17] – автор пояснює назви вулиць, що потребують перейменувань, і зробив свій невеличкий аналіз).

По-друге, за обсягом фактичного матеріалу. Більшість авторів обмежилася поданням списку вулиць, що потребують «термінового» перейменування, і невеличким вступом (наприклад, «200 улиц Киева решили срочно переименовать» [1], «В Києве переименоуют почти 200 улиц» [6]). Проте наявні й публікації, у яких автор намагається дослідити питання більш повно. Наприклад, такими є «Вуличний ребрендинг» [8]: він також містить відступ про проблеми топонімії столиці загалом, довідку про попередні перейменування лінійних об'єктів Києва; «Мечта Ющенко сбылась...» [11] – крім тексту містить таблицю перейменувань київських вулиць.

По-третє, за однорідністю тематичної структури виділяємо однорідні й неоднорідні. В однорідних матеріалах (наприклад, «У Києві перейменуют 200 вулиць» [26], «Комиссия по культуре рекомендует Киевсовету переименовать 200 улиц» [14], «У Києві очікується масштабне перейменування вулиць» [25]) основним повідомленням лишається, власне, перейменування вулиць столиці. Найчастіше автори акцентували увагу на політичному аспекті повідомлення, що сприяло більшому зацікавленню читача та створювало неоднорідну тематичну структуру тексту. У таких публікаціях одразу в заголовку увага звертається на перейменування, наприклад, певної вулиці – тобто, окрім теми основного повідомлення, з'являється друга тема (наприклад, «В Києве появиться улица Шухевича» [10], «КМДА погодилася назвати вулицю в Києві іменем Шухевича» [13], «Позор! В Києве может появиться улица нацистского прихвостня Романа Шухевича!» [19] тощо).

По-четверте, за виявом творчого підходу до заголовків. Серед матеріалів можна виділити ті, до заголовків яких журналісти підійшли творчо, зокрема застосували метод аналогії (наприклад, «Вуличний ребрендинг» [8]), метонімію («В Києве переименовывают улицы: вместо венгерских коммунистов – украинские националисты» [4], «В Києве исчезнут улицы Горького, Артема и Воровского, а появиться – Шухевича. Впредь они будут называться Антоновича, Сечевых стрельцов и Бульварно-Кудрявской» [3]), гіперболізацію («Київ ожидает глобальное переименование улиц. СПИСОК» [12]). Наявні заголовки, не позбавлені емоційного ставлення авторів («Мечта Ющенко сбылась: в Києве увековечат командира ОУН» [11], «Позор! В Києве может появиться улица нацистского прихвостня Романа Шухевича!» [19], «Улица Романа Шухевича – это на Оболони» [15]).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Висвітлення питань з актуальної топонімічної проблематики є важливим для мешканців та гостей столиці. Проте відповідних публікацій мало і ставлення авторів до аналізу топонімічних проблем не завжди є активним і творчим. Увагу реципієнтів часто привертає сама тема, а не яскравий заголовок чи інша креативна знахідка журналіста.

Часто одне повідомлення стає основою для інших. Обрання певного способу подання інформації (обсяг матеріалу, наявність аналізу) визначається тим, у якому виданні міститиметься публікація, позицією/обізнаністю самого автора, а також важливістю самого повідомлення з топонімічної

проблематики. Якщо автор наводить власні роздуми, чим краще він обізнаний із темою, тим більш переконливою і цікавою є його публікація.

Від особливостей подання матеріалів залежить їх вплив на аудиторію – населення загалом, а зокрема – представників влади. Хочеться сподіватися, що на шпальтах наших видань з'явиться більше повідомлень на цю важливу тематику і це сприятиме не лише інформуванню, а й прискоренню процесів оновлення сучасної топонімічної системи Києва.

Список використаної літератури

1. 200 улиц Киева решили срочно переименовать [Электронный ресурс] // Факты и комментарии. – Режим доступа : <http://fakty.ua/124592-200-ulic-v-gorode-kieve-reshili-srochno-pereimenuvat> (16.12.2010). – Назва с экрана.
2. Баканов В. А. Танцевали мы на «Крокодилчике» [Электронный ресурс] / В. Баканов // Газета по-киевски. – Режим доступа : <http://mycityua.com/articles/history/2010/11/30/201535.html> (30.11.2010). – Назва с экрана.
3. В Киеве исчезнут улицы Горького, Артема и Воровского, а появится – Шухевича. Впредь они будут называться Антоновича, Сечевых стрелцов и Бульварно-Кудрявской [Электронный ресурс] // Сегодня. – Режим доступа : <http://www.segodnya.ua/news/14205518.html> (16.12.2010). – Назва с экрана.
4. В Киеве переименовывают улицы: вместо венгерских коммунистов – украинские националисты [Электронный ресурс] // А. С. Д. Агентство стратегічних досліджень. – Режим доступа : <http://sd.net.ua/2010/12/16/v-kieve-pereimenuyut-ulicy.html> (16.12.2010). – Назва с экрана.
5. В Киеве переименуют около 200 улиц [Электронный ресурс] // Фокус. – Режим доступа : <http://focus.ua/kiiev/161168> (16.12.2010). – Назва с экрана.
6. В Киеве переименуют почти 200 улиц [Электронный ресурс] / Левый берег. – Режим доступа : http://lb.ua/news/2010/12/16/78174_V_Kieve_pereimenuyut_200_ulits.html (16.12.2010). – Назва с экрана.
7. Вулицю Щербакова у Києві хочуть перейменувати [Електронний ресурс] // ЛІГА. Новини. – Режим доступу : <http://news.liga.net/ukr/news/NU107447.html> (13.12.2010). – Назва з екрана.
8. Галечко О. Вуличний ребрендинг / [Електронний ресурс] О. Галечко // Столиця. Главред. – Режим доступу : <http://ua.glavred.info/archive/2010/12/15/143739-5.html> (15.12.2010). – Назва з екрана.
9. Кальницький М. Кузнечный бульвар? Так это на Горького! [Электронный ресурс] / М. Кальницький // Газета по-киевски. – Режим доступа : <http://mycityua.com/articles/history/2010/11/30/005600.html> (30.11.2010). – Назва с экрана.
10. Каминский В. В Киеве появится улица Шухевича [Электронный ресурс] / В. Каминский // Комсомольская правда в Украине. – Режим доступа : <http://kp.ua/daily/171210/258524/> (17.12.2010). – Назва с экрана.
11. Касьянова И. Мечта Ющенко сбылась: в Киеве увековечат командира ОУН–УПА Шухевича. С подачи Киеврады в столице переименуют каждую шестую улицу [Электронный ресурс] / И. Касьянова, В. Сначева // Сегодня. – Режим доступа : <http://www.segodnya.ua/news/14205678.html> (16.12.2010). – Назва с экрана.
12. Киев ожидает глобальное переименование улиц. СПИСОК [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kiyany.obozrevatel.com/life/kiiev-ozhidaet-globalnoe-pereimenovanie-ulits.-spisok.htm> (16.12.2010). – Назва с экрана.
13. КМДА погодилася назвати вулицю в Києві іменем Шухевича [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2010/12/16/33418> (16.12.2010). – Назва з екрана.
14. Комиссия по культуре рекомендует Киевсовету переименовать 200 улиц [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://korrespondent.net/kyiv/1149677-komissiya-po-kulture-rekomenduet-kiysovetu-pereimenuvat-200-ulic> (16.12.2010). – Назва с экрана.
15. Маковец Е. Улица Романа Шухевича – это на Оболони. В 2011-м в Киеве переименуют 200 улиц. Полный список [Электронный ресурс] / Е. Маковец // Газета по-киевски. – Режим доступа : <http://mycityua.com/articles/city/2010/12/20/154546.html> (20.03.2010). – Назва с экрана.
16. Мамалига А. Вплив мас-медіа на врегулювання хронотопної відповідності сучасних міських топонімів / А. Мамалига, Д. Данильчук // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філол. – Львів, 2009. – Вип. 46. – Ч. 1. – С. 86–96.
17. На карті Києва змінять назви аж 200 вулиць (повний коментований перелік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kiiev-forum.org/na-karti-kyjeva-zminyvat-nazvy-azh-200-vulyts-povnyj-komentovanyj-perelik/> (16.12.2010). – Назва з екрана.
18. На Оболоні з'явиться вулиця Романа Шухевича [Електронний ресурс] // Українська правда. – Режим доступу : <http://www.istpravda.com.ua/short/2010/12/16/9227/> (16.12.2010). – Назва з екрана.
19. Нек П. Позор! В Киеве может появиться улица нацистского прихвостня Романа Шухевича! [Электронный ресурс] / П. Нек // Наш век. – Режим доступа : <http://wek.com.ua/article/46473/> (16.12.2010). – Назва с экрана.
20. Пономаренко Л. Трьохсвятительська змінювала назву тричі [Електронний ресурс] / Л. Пономаренко. – Режим доступу : <http://www.kreschatic.kiev.ua/art/1291232307.html> (02.12.2010). – Назва с экрана.

21. Смирнов А. Страсті за Мазепою, або Невідома спроба скасувати анафему на гетьмана в роки Другої світової війни [Електронний ресурс] / А. Смирнов // День. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/311184> (1.10.2010). – Назва з екрана.
22. Станції метро «Республіканський стадіон» перейменують [Електронний ресурс] // Українська правда. Київ. – Режим доступу : http://kiev.pravda.com.ua/news/4d00f681bbd8b/view_print/ (9.12.2010). – Назва з екрана.
23. Станція метро «Республіканський стадіон» почала в Бозі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.expres.ua/news/2010/12/09/41942> (9.12.2010). – Назва з екрана.
24. Ткаченко Ю. В Києве появиться улица Шухевича [Электронный ресурс] / Ю. Ткаченко // Комсомольская правда в Украине. – Режим доступа : <http://kr.ua/daily/161210/258428> (16.12.2010). – Название с экрана.
25. У Києві очікують масштабне перейменування вулиць [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrinformkorr.blox.ua/2010/12/U-Kiyevi-ochikuyetsya-masshtabne-perejmenuvannya.html> (17.12.2010). – Назва з екрана.
26. У Києві перейменують 200 вулиць (Список) [Электронный ресурс] // Газета по-українськи. – Режим доступу : <http://gazeta.ua/articles/life/365311> (16.12.2010). – Назва з екрана.
27. Улицу Петлюры в Києве хотели переименовать [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://for-ua.com/politics/2010/11/02/151513.html> (2.11.2010). – Название с экрана.

УДК 070: 808.2: 81'271.14 = 161.2

А. Ю. Яворський – лаборант навчальної лабораторії журналістської майстерності інституту філології та журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мовні помилки в журналістських текстах (на матеріалі одного номера газети «Край Кам'янецький»)

*Роботу виконано на кафедрі видавничої справи та редагування і журналістики
ВНУ ім. Лесі Українки*

Систематизовано різнотипні мовні аномалії, вилучені з газети «Край Кам'янецький», та запропоновано способи їх усунення. Простежено частотність кожного типу помилок, окреслено ступінь їх лінгворизику в процесі редагування.

Ключові слова: мовна норма, мовна помилка (анорматив), синтаксична помилка, пунктуаційна помилка, морфологічна помилка, словотвірна помилка, орфографічна помилка, лексична помилка.

Яворський А. Ю. Языковые ошибки в журналистских текстах (на материале одного номера газеты «Край Кам'янецький»). Систематизированы различные языковые аномалии, изъятые из газеты «Край Кам'янецький», и предложены пути их устранения. Прослежена частотность каждого типа ошибок, определена степень их лингвориска в процессе редактирования.

Ключевые слова: языковая норма, языковая ошибка (анорматив), синтаксическая ошибка, пунктуационная ошибка, морфологическая ошибка, словообразовательная ошибка, орфографическая ошибка, лексическая ошибка.

Yavorski A. Yu. Linguistic Mistakes in Journalistic Texts (Based on the Materials of «Region Kamianets» Newspaper). In the article the polytypic abnormalities from the «Region Kamianets» newspaper are systemized, and the ways of improvement are suggested. The frequency of every type of mistake as well as the level of linguistic risk in the process of editing is traced.

Key words: linguistic norms, linguistic mistake (abnormity), syntactic mistake, punctuation mistake, morphologic mistake, word-building mistake, orthographic mistake, lexical mistake.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мовна культура періодичних видань – не тільки запорука адекватного розуміння публікованих матеріалів, а й важлива характеристика видавничої справи в державі, засіб пропаганди мовних знань. Водночас рівень мовної грамотності в